

Кізлова А.А.

Національний технічний університет України
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського»

ЛИСТОПАДОВИЙ ЧИН «ДЛЯ ДІТЕЙ КОЖНОГО ВІКУ»: ЗНАКОВІ РІЧНИЦІ ПОДІЇ В ЖУРНАЛІ «ВЕСЕЛКА»

В статті охарактеризовано ключові особливості публікацій до кожної 5-ї річниці Листопадового чину 1 листопада 1918 р. у журналі «Веселка» протягом його існування. Для збереження пам'яті про Листопадовий чин журнал систематично поєднував різні жанри. До публікацій входили вірші, історично-виховні нариси, драматургія та візуальні матеріали. Серед авторів були як учасники подій (котрі передавали суть Листопада реалістичніше), так і ні. Загалом автори мали дуже різні долі. Публікації підтримували віру в повернення незалежності через пророчу риторичку про «золоте сонце волі», виховували патріотизм у дітей, народжених за кордоном, створювали емоційний зв'язок з недоступною Батьківщиною та формували почуття історичного боргу й національної місії. Дидактичні функції публікацій проявилися найпомітніше. Механізми передання пам'яті базувалися на використанні образів посередників між поколіннями. Добираючи матеріали, редакція конструювала пряму спадкоємність між поколінням учасників і поколіннями, народженими в еміграції. Ідеологічно журнал послідовно конструював наратив «вічної ворожнечі» з Москвою. Публікації творили календар пам'яті через акцент на конкретних датах. Візуальна стратегія в умовах обмежених ресурсів формувала «канонічні» образи. Пам'ятки архітектури, особливо львівська ратуша, перетворювалися на сакральні символи національного визволення. Редакційна політика консервації й ритуалізації пам'яті виявлялася в дослівному повторенні текстів через різні проміжки часу. Систематичне повторення стосувалося не лише Листопадового чину. З переходом від розуміння діаспори як спільноти майбутніх визволителів до спільноти пам'яті наратив плавно еволюціонував від детального опису бойових дій до символічного узагальнення. Увага до культурного опору в УРСР не була стабільною. Символічна система стиралася на центральні образи синьо-жовтого стяга, галицького лева та львівської ратуші. Природні метафори циклічності відігравали роль обіцянки визволення. Географічні маркери підкреслювали ідею національної єдності. Редколегії доводилося балансувати між висвітленням правди про травму війни й необхідністю виховувати національну свідомість у наступних поколінь, між підтримкою української ідентичності та інтеграцією в американське суспільство.

Ключові слова: ідеологія, українська діаспора, українська еміграція, комеморативна практика, видавнича діяльність, періодика, зарубіжна українка, друга половина ХХ ст.

Постановка проблеми. Одним із чинників формування колективної ідентичності є комеморативні практики. Учасники цих практик – відвідувачі музеїв, свідки церемоній – емоційно «переносяться» у певний час і простір, взаємодіючи з минулим у пошуках відповіді на запитання «хто я?». Комеморація є спробою зберегти образ себе, ближніх, своєї культури, звертаючись передусім до емоцій, а не до раціональної сфери через образи, символи й архетипи, чим є наближеною до ідеології [55, с. 32, 35]. Зокрема, українські націоналістичні організації в діаспорі відзначали ключові дати української державності: збройний чин 1 листопада 1918 р., проголошення УНР, Акт

Соборності й самостійність Карпатської України. Святкування включали «академії» з промовами лідерів руху, спогадами учасників подій, мистецькими виступами, молитвами та гімном, із залученням якнайбільшої кількості молоді. Провідну роль у комеморації відігравала видавнича діяльність. Періодичні видання інформували про меморіальні заходи, публікували календарі пам'ятних дат і самі були формою пригадування. Вони охоплювали розпорошену діаспору різних країн, пропонуючи не лише фактологічний матеріал, а й аналіз минулого, успіхів і помилок нації та руху, приклади визначних постатей для наслідування

[1, с. 310–311]. Події Листопада 1918 р. в Східній Галичині залишили складний і суперечливий слід як в історичній пам'яті, так і в історіографії, а їх висвітлення супроводжує значна термінологічна невизначеність [43, с. 173–174, 186]. Тож з погляду історії комеморативних практик важливо, як Листопад висвітлювали в періодиці, зокрема діаспорній, для читачів різного віку. Дослідження з цього погляду дитячих видань дасть змогу глибше охарактеризувати специфіку комеморативних практик, орієнтованих на найвразливішу й водночас перспективну цільову групу для формування колективної ідентичності в умовах еміграції. Адже саме в дитинстві закладаються базові уявлення та цінності.

Однією з найдавніших організацій, які створили українці в еміграції, є Український Народний Союз (УНС), котрий видавав тижневик «Свобода» українською мовою, «Український тиждень» англійською, дитячий журнал «Веселка», а також мав культурно-освітню оселю «Союзівку». УНС позиціонував себе як безпартійна структура, однак обрання 1974 року головою І. Флиса, прихильника ОУН, спричинило внутрішній конфлікт у громаді. Єдність відновилася в 1990-ті роки навколо питання незалежності України [11, с. 158–159]. Журнал «Веселка» для дітей від 5 до 14 років почав виходити 1954 р. як додаток до газети «Свобода» за підтримки Українського народного союзу та припинив існування 1995 р. [13, с. 28, 46–49, 56–57, 333–334], кількість передплатників журналу коливалася від 6000 на 1954 р. до близько 1000 на 1984 р. [73]. Дослідження редакційної політики «Веселки» щодо важливих для української діаспори річниць актуальне тим, що журнал довго й систематично формував історичну свідомість дітей в умовах асиміляційного тиску середовища.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Цінними для сучасних дослідників є публікації до круглих річниць в історії «Веселки», бо там зафіксовано автентичні свідчення редактора Володимира Барагури й автора Володимира Мацьківа про заснування, програмові засади та трансформації журналу. Публікації документують унікальний контекст появи «Веселки» як відповіді на потреби українських переміщених осіб після Другої світової війни та її роль єдиного українського національного дитячого журналу в світі на момент 20-річчя. Також у них висвітлено місію видання як культурного мосту між Україною та діаспорою і викликів, пов'язаних із асиміляційними викликами [12, с. 5; 16, с. 4; 39, с. 5–7;

8, с. 20–23]. Леся Біловус проаналізувала критичний період для «Веселки» на початку 1990-х рр., коли видання опинилося під загрозою закриття. Дослідниця розкрила причини кризи й значення журналу для діаспори як одного з небагатьох високоякісних україномовних видань для дітей та цінного дидактичного матеріалу для навчання дітей читати й писати українською. Авторка висвітлила роль газети «Свобода» у підтримці видання та ефективність громадської позиції читачів, завдяки якій журнал проіснував так довго [10, с. 212–213]. Микола Тимошик згадав про час і місце заснування журналу, а також простежив запозичення з «Веселки» до журналу «Юні Друзі» (з 1955 р.), що свідчать про визнання якості та авторитетності «Веселки» серед діаспорної преси [62, с. 52–53]. Марина Варданян простежила розвиток журналу від створення до закриття 1995 р., показавши його як інструмент протидії радянській культурній політиці. Визначила журнал як літературно-мистецький, навчально-виховний та розважальний, описала його роль у діаспорних школах, проаналізувала тематичну прив'язку до календарного циклу, систематизувала жанрово-рубрикову структуру, включно з англomовною рубрикою. Також визначила роль видання у формуванні національної концептосфери діаспорної дитини [13; 14, 2018, с. 28, 46–49, 56–57, 333–334]. М. Варданян також присвятила статтю впливу війни на розвиток українських коміксів, зокрема й на прикладі впливу традицій «Веселки» [72]. Ольга Білінська розглянула співпрацю з «Веселкою» Осипа Залелеського як у музичному, так і в природознавчому вимірі [9]. Втім, журнал і його редакційна політика ще не ставали об'єктом окремого дослідження з історії комеморативних практик.

Постановка завдання. Мета дослідження – охарактеризувати ключові особливості публікацій до кожної 5-ї річниці Листопадового чину 1918 р. у журналі «Веселка» протягом його існування. Оскільки точне датування творів потребує окремого дослідження, вони розглядаються передусім у контексті редакційної політики видання.

Виклад основного матеріалу. До 40-річчя Листопадового чину в журналі було розміщено вірш «Сорок літ» письменника, викладача, члена редколегії «Веселки» Романа Завадовича (1903–1985), котрий народився в с. Слава на Тернопільщині, на 1918 р. навчався в Тернопільській гімназії, в 1939–1943 рр. учителював у м. Золочів на Львівщині, 1944 р. виїхав до Німеччини, а 1949 р. – до Чикаго [24]. У творі йдеться

про дідуса – колишнього українського січового стрільця, учасника визвольних змагань. Щороку 1 Листопада діти вшановують його поклоном. Дідусь розповідає внукам про український Львів у синьо-жовтих прапорах, котрий, звільнившись, слав теплий привіт Києву, про молоду державу та віру в її повернення. Розповіді надихають дітей: «Ми хочем вчитись, виростати / І, як дідусь, за Правду стати, / Здобути волю і гаразд!» [23, с. 3]. Дідусь тут не лише оповідач, а й зберігач традиції, моральний авторитет, творець емоційного зв'язку між героїчним минулим і нащадками, народженими за кордоном. Конструкція «ми хочем... як дідусь» створює пряму спадкоємність між поколінням учасників і поколінням, народженим в еміграції, перетворюючи історичну подію на особистий родинний наратив і моральний обов'язок.

В тому самому номері розміщено вірш «Дні листопадові» письменниці, журналістки, педагога, біолога, редакторки Лесі Храпливої (1927 р. н.), родом зі Львова, котра гімназисткою виїхала з батьками до Німеччини 1944 р., а звідти – до США [34]. Твір є діалогом сина з матір'ю про листопадові події у Львові, про які розповідав їхній «братчик» (старший брат або родич). Син запитує, чи так само летіли журавлі й падало листя, коли постала українська держава і «ревів гордий лев». Мати відповідає, що тоді був інший час – не мирна осінь, а гамір, стріли, вітер із порохом над вільним Львовом. Вона пояснює, що минуле було героїчним і трагічним водночас. «Вітер порохом замів» [65, с. 3] – реалістична деталь, що готує дитину до неприкрашеної історії. Відповідь матері містить пряме звернення до майбутнього: «коли виростеш у люди / І здобудеш рідний Львів» [65, с. 3]. Вірш-діалог – характерний прийом дидактичної літератури [36, с. 194–195], що дає змогу природно вводити нову інформацію, а в конкретному прикладі – моделювати ситуацію родинної передачі пам'яті, підкреслювати емоційну інтимність моменту. З іншого боку, славне минуле передається за допомогою персоніфікації геральдичного лева Львова й Галичини [27], який заревів, відчуваючи свободу. Покоління дітей діаспори мислиться як майбутні визволителі. На відміну від вірша Р. Завадовича, де оповідач – дідусь-воєняк, тут носієм пам'яті є мати. Це підкреслює показує жіночу перспективу на війну (не героїзацію, а свідчення). Вірш демонструє продуману педагогічну методику: рух від простого до складного (природа → історія), чесність без приховування жорстокості війни, мотивацію через формулу «виростеш у люди» – стимул дорослішати

та приймати відповідальність. Емоційний вплив досягається через створення причетності в діалозі, апеляцію до особистої відповідальності та обіцянку майбутнього, що протиставляє надію песимізму вигнання.

45-й річниці приурочено історично-виховний нарис «Незабутні великі дні» про українську державність 1917–1921 рр. Автор, чие прізвище не вказано (ймовірно, з редколегії «Веселки»), пояснює, що українські землі здавна були об'єктом експансії Москви та Польщі. 1914 р. українці створили загони січових стрільців. Після падіння царату 1917 р. в Києві постала українська влада, а 22 січня 1918 р. проголошено Українську Державу. 1 листопада 1918 р. незалежність проголошено у Львові. 22 січня 1919 р. обидві частини об'єдналися в соборну самостійну суверенну державу. Злука відбулася в Києві біля собору Святої Софії. Втім, більшовицька армія рушила на Україну війною з півночі, а Польща – з заходу. 21 листопада 1921 р. під Базаром більшовики оточили українські війська й запропонували здатися. Воїни відмовилися, заспівали «Ще не вмерла Україна». Тоді загинуло 359 героїв. Так українська держава впала. Москва депортувала тисячі українців до Сибіру, а 1933 р. влаштувала штучний голод, від якого загинуло близько 7 млн людей. Публікація містить заклик пам'ятати про 22 січня 1918 р., 1 листопада 1918 р., 22 січня 1919 р., 21 листопада 1921 р., вшановувати героїв і вірити в повернення незалежності [45, с. 3]. Автор послідовно уникає слова «Росія», використовуючи «Москва» для символічного применшення та підкреслення, що московська влада – чужа («московські займанці»). Еволюція номенклатури ворога – «московські царі» → «московсько-царська армія» → «московсько-більшовицька армія» → «московські комісари» → «москвини» незалежності [45, с. 3] – демонструє, що попри зміну режимів, ворог залишається той самий. Польща згадується менш емоційно, але також як «давній відвічний ворог». Показово: польські злочини не деталізуються (на відміну від радянських), що може свідчити про тактичну обережність діаспори в західному контексті або про справді іншу природу сприйняття польської загрози. Українські січові стрільці представлені без пояснення, що вони воювали в складі австро-угорської армії, причини поразки зведено до зовнішньої агресії без згадок про внутрішні конфлікти, соціальні розколи та військову слабкість. Базар героїзується без пояснення причин історичної трагедії, яка перетворюється на моральну перемогу. Фінал: «Українські

діти, юнацтво і молодь разом з батьками згадують... і вшановують» незалежності [45, с. 3], – перетворює текст із розповіді на прямий заклик до ритуальної практики, виводячи його за межі історичного просвітництва. Акцент на конкретних датах створює своєрідний календар пам'яті. Загалом нарис віддзеркалює напружену подвійність: з одного боку, це щира спроба передати історичну пам'ять для культурного опору в умовах вигнання; з другого – ідеологічно заангажований, спрощений, мобілізаційний текст.

Пояснювальна врізка: «Пояснення: Вої або воїни... порівняйте так у давнину називали війна, воювати, воєнний» [52, с. 3], – показує турботу про мовну освіту дітей діаспори.

Також у випуску опубліковано одноактну п'єсу «Листопадава пригода» Володимира Мацьківа (1899–1992), котрий, здобувши педагогічну освіту, 1 листопада 1918 р. вступив у Львові до УГА як доброволець. після відступу зі Львова був придільний до Вишколу 1-го Галицького Корпусу, де став інструктором, після ліквідації УГА повернувся додому, згодом виїхав до США [17, с. 214–215; 29], де з 1951 р. вів педагогічну діяльність [41, с. 7]. Дія відбувається на вулиці Львова, де видно ратушу з українським прапором. Йде бій, підстаршина зі стрільцями шукає ворожу боївку. Юзько (14 років), Славко (12) і Богданко (10) виходять з брами. Юзько має польське ім'я і ходив до польської школи, тому інші вважають його поляком, але він наполягає, що є українцем, бо ходить до православної церкви. Юзько чує стогін у парку, йде туди попід муром і знаходить пораненого українського стрільця. Хлопці вирішують врятувати його. Славко приносить драбину з льоху, на ній пораненого витягують у безпечне місце. Повертається підстаршина зі стрільцями, вони забирають пораненого до лікаря. Підстаршина хоче нагородити хлопців, але Юзько відповідає, що найкраща нагорода – це те, що вони врятували українського стрільця [40, с. 4–5]. У репліках підстаршини та хлопців наголошується й на потребі зважати на небезпеку: «Обережно, бо недалеко йде бій! Ми маємо завдання відшукати ворожу боївку...» [40, с. 4]; «Будемо обережно посуватись попід мурами...» [40, с. 4]; «Як же ти підеш, коли стріляють! Почекай, може трохи притихне» [40, с. 5]; «Чуєш? Тепер уже не стріляють! БОГДАНКО. Тепер можна б!» [40, с. 5]; «Поглянь, тільки обережно!» [40, с. 5] «Чого ще діти волочаться по місту, коли скрізь так небезпечно?!» [40, с. 5]. На цьому тлі вчинок хлопчиків без будь-якого надмірного

пафосу увиразнюється як героїчний. Те, що автор – учасник подій, підвищує значущість його творів як свідчень очевидця, критично важливих для діаспори, яка втрачала живих носіїв пам'яті про 1918 р. Постійні нагадування про небезпеку створюють атмосферу автентичності бойових дій і водночас підкреслюють сміливість дітей як свідому, виважену. Дидактичний баланс досягається через критичні обмеження: діти не воюють (не беруть зброю), використовують дитячу винахідливість, а не імітують дорослих. Це дає змогу героїзувати їх, уникаючи прямої мілітаризації дитинства. Згадки про релігію, Бога важливі для спільноти, де церква відігравала вагомий роль у збереженні ідентичності. Відмова хлопців від винагороди стверджує ідеал безкорисливого служіння нації.

Пояснення після тексту про те, що через три-чотири польське панування частина львівських українців розмовляла польською й мала польські імена, але залишалася українцями, яке допомагає зрозуміти конфлікт навколо «польськості» Юзька [51], актуалізує гостру для діаспори проблему культурної асиміляції.

Пояснення про «антків» після тексту («Багато цих польських вуличників під час боїв за Львів стріляли на українських вояків чи виконували розвідку службу в користь польського війська» [2, с. 5]) спрямоване на демонізацію поляків, але не всіх, а тільки «вуличників», що творить опозицію «свій – чужий», але не на основі повної етнічної ворожнечі.

Також у випуску розміщено графічну ілюстрацію «Львівський листопад 1918 р.» (Рис. 1) Едварда Козака (1902–1992), який був у складі УСС, УГА, а на початку 1920-х рр. став фігурантом політичного процесу над членами Української Військової Організації, ще до Другої світової війни прославився як митець, але найбільше розкрив свій талант в еміграції [35]. Ілюстрацію також було використано до 1 листопада 1970 р. [31, с. 4].

Центральна постать стрільця силуетна, темна, контрастує зі світлішим тлом вулиці, на котрій упізнається Успенська церква. Погляд воїна падає на листок, котрий ось-ось упаде на бруку – символ назви доленосного місяця. Загалом контрасти відтінків, форм, вибиті шибки, посічені уламками та кулями стіни й прапорець (найімовірніше, синьо-жовтий), що несміливо визирає з розбитого вікна на передньому плані створюють тривожну, напружену атмосферу, яку підсилює силует стрільця зі зведеною гвинтівкою

Рис. 1. Е. Козак: Львівський Листопад 1918 р. [30, с. 4]

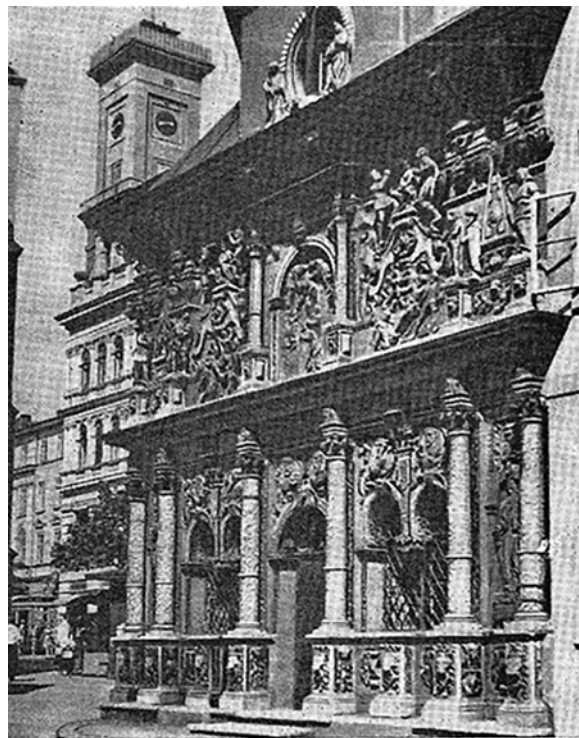

Рис. 2. Львів [38, с. 7]

на задньому плані. Е. Козак – учасник листопадових подій, що робить його візуальну інтерпретацію свідченням зсередини. Поєднання конкретних деталей (Успенська церква) з символічними елементами (листок, що падає) створює візуальну мову пам'яті, де історична подія стає одночасно документальною й міфологічною. Повторне використання ілюстрації свідчить як про обмеженість візуальних ресурсів емігрантської преси, так і про формування «канонічних» візуальних образів Листопадового чину.

В цьому ж випуску вміщено фото «Львів» (Рис. 2).

Повний підпис до фото такий: «Львів: на першому пляні каплиця Боїмів, за нею вежа ратуші, з якої 1-го листопада 1918 р. замайав український національний прапор» [38, с. 7]. Більшу частину знімка справді займає каплиця Боїмів. Фото дає змогу оприявити знакові пам'ятки міста, фізично недоступного для читачів, через споглядання й коментування в національному ключі. Підпис перетворює нейтральне архітектурне фото на меморіальне, де ратуша стає знаковою для національної історії. Домінування в кадрі каплиці Боїмів (сакральної пам'ятки доби Відродження), з одного боку, вказує на обмежений доступ редколегії до зображень Львова, де ратушу було б видно на передньому плані, з іншого – на символічне використання доступного знімка для підкреслення релігійного виміру української

ідентичності та, не виключено (втім, лише для найобізнаніших читачів), – надії на відродження незалежності.

До 50-річчя події вийшов історично-виховний нарис «Зійде-засяє знову золоте сонце волі». Автора позначено криптонімом «Б. Д.», що, найімовірніше, вказує на письменника, редактора, журналіста і педагога Володимира Богдана Дмитра Барагуру [54, с. 7–8] (1911–2000), котрий народився в м. Немирів, після закінчення там початкової школи навчався у гімназії м. Яворова (1922–1927), 1934 р. здобув ступінь магістра слов'янської філології у Львівському університеті, в 1936–1939 рр. Учителював в гімназіях Стрия та Яворова, в 1944–1946 рр. навчався у Віденському університеті, з 1949 р. – на еміграції в США, де в 1954–1984 рр. був редактором журналу «Веселка» [54, с. 7–8; 59, с. 42]. Текст присвячено українській державності й боротьбі за незалежність. Автор описав, що понад тисячу років тому український народ створив могутню державу Русь-Україну зі столицею в Києві. Вона зазнавала нападів татар і поляків. 1169 р. північні князі напали на Київ і зруйнували місто – відтоді почалася ворожнеча з московитами. Москва поневолила Україну, створивши царську імперію – «тюрму народів». Під час Першої світової війни та революції проти царя народи почали творити власні держави. Навесні 1917 р. в Києві постала Українська Центральна Рада. Галичина зі Львовом тоді перебувала «під

Австрією». Вночі 1 листопада 1918 р. на ратуші Львова та інших міст замаяли українські прапори, українське військо передало владу своєму урядові. Так 50 років тому український народ створив нову державу. Тим часом Москва створила комуністично-більшовицьку владу й почала війну з Україною, а з заходу напали поляки. Молода українська держава кілька років боролася без зброї, аmunіції, ліків проти двох ворогів. У листопаді 1921 р. під Базаром більшовики оточили залишки української армії й розстріляли 359 вояків, які воліли вмерти, ніж служити ворогові. Автор відзначив, що тепер майже всі українські землі під владою більшовицької Москви, яка виморила голодом мільйони українців, розстріляла й замучила тисячі вчених, письменників, митців у таборах на засланні. Але народ не піддався – виростив нове покоління борців, які обороняють права народу, рідну мову та культуру. Текст закінчується сподіванням, що московська імперія розпадеться й над Україною засяє золоте сонце волі [5, с. 4–5].

У тексті є збіги з нарисом «Незабутні великі дні»: як у поглядах на події та явища, так і в формулюваннях (Таблиця 1).

Втім, загалом нарис 1968 р. розгорнутіший, починається з давньої історії Русі та вбудовує події ХХ ст. в тисячолітню перспективу, його виклад менш прямолінійний, літературніший, з елементами епічності, в ньому більше уваги до культурного опору в УРСР [5, с. 5]. Найімовірніше, нарис 1968 р. є розширеною версією публікації «Незабутні великі дні», і в них той самий автор. В. Барагура мав освіту й досвід викладання, що надавали йому статусу інтелектуальної еліти, чия інтерпретація історії набувала

наукової значущості, хоча була заідеологізована. Використання криптоніму «Б. Д.» може свідчити про редакційну практику дистанціювання редактора від авторського тексту. Нарис виводить історію українсько-московського протистояння від 1169 р., створюючи наратив «вічної ворожнечі» й відкидаючи будь-яку можливість мирного співіснування. Фінальне твердження про неминучий розпад «московської імперії» й відновлення незалежності («золоте сонце волі») мала підтвердити спільноті, що еміграція не була марною. Повторення тих самих формулювань і сюжетних блоків у різних публікаціях свідчить про прагнення «Веселки» формувати наратив про Листопадовий чин через циклічне відтворення базових тверджень. Увага до культурного опору в УРСР (згадка про письменників, митців) віддзеркалює зростання в діаспорі надії на зруйнування радянської системи зсередини.

Словничок, у якому перекладено англійською 10 уживаних у тексті понять [53, с. 5], підтверджує необхідність для журналу балансувати між українською ідентичністю та інтеграцією в американське суспільство.

У цьому ж випуску розміщено вірш «Півстілття проминає» вже згадуваного Р. Завадовича. Автор описує осінь, коли з каштанів падало листя – жовто-золоте й багряне. Це була особлива осінь, коли всі очікували, що неволя загине, а воля воскресне. По світу пішла слава про пробудження Української Держави з руїн. Україна скинула кайдани, народ заповнив вулиці й майдани. Рідне військо гомоніло «Слава!», закликаючи боротися за святе діло. В серцях прокидалося щось надійне й чудесне. Вірш закінчується обіцянкою

Таблиця 1

Порівняння нарисів

«Незабутні великі дні»	«Зійде-засяє знову золоте сонце волі»
«За деякий час, дня 1-го листопада 1918-го року створилася влада теж у Львові — столиці Західної України. На ратуші Львова і в інших містах замаяли гордо українські блакитно-жовті прапори» [45, с. 3].	«Вночі 1-го листопада 1918-го року на ратуші міста Львова та інших міст Галичини замаяли українські прапори» [5, с. 4].
«Останки хоробрих українських військ оточили большевики під містечком Базаром на Волині. — Здавайтеся! Ставайте нам на службу, а життя вам даруємо! — кричали московські комісари. — Краще смерть, як життя у московській неволі! — відповіли воїни-герої» «Сальвами із скорострілів стали розстрілювати большевики українських лицарів. 359 героїв віддали своє життя за волю українського народу» [45, с. 3].	Під містом Базаром на Волині москалі-большевики оточили останки Української Армії і з кулеметів розстріляли 359 українських вояків. Ці вояки-герої воліли вмерти, ніж піти на службу до ворога [5, с. 4].
«І прийде час — скине український нарід московське ярмо і знову над Києвом та Львовом замахуть вільно і гордо українські прапори!» [45, с. 3]	«І прийде час, коли таки розпадеться остання в світі тюрма народів — московська імперія... І над Україною зійде-засяє знову золоте сонце волі» [5, с. 5].

молодого покоління не забути славу дідів і здобути те, за що ті боролися [22, с. 5]. Текст втілює необхідність передати досвід попередніх поколінь без психологічного пригнічення наступних, виховати національну свідомість без перетворення дітей на заручників минулого, зберегти пам'ять про поразку як мотивацію до майбутньої перемоги. Поетична форма дає можливість м'якше, ніж публіцистика чи історичний нарис, забезпечити це через емоційну ідентифікацію, ритмічність, яка поліпшує запам'ятовуваність, і символічну насиченість. Фінальний рядок («Ми, дідів унуки гідні...» [22, с. 5]) вибудовує генеалогію боротьби, а відгук самих дітей («як виростем, здобудем» [22, с. 5]) перетворює дорослішання на підготовку до боротьби. Романтизація Листопада тут є не стільки втечею від реальності, скільки стратегією виживання спільноти, яка мусила виховувати нові покоління у відриві від Батьківщини.

До 55-річчя подій «Веселка» опублікувала вірш Р. Завадовича «Надійшов листопад». Твір побудований на паралелі між листопадом у природі та історичним Листопадом 1918 р. Автор описав, як дерева скидають золоте листя, що викликає сум у дітей. Ліричний герой закликає не сумувати, а пригадати особливу осінь, що була кращою за весну. Той чудовий Листопад з'явився у Львові, як лицар у срібному панцирі, й підняв прапор волі на вежі. Раділи всі покоління, що більше не житимуть у неволі, не служитимуть чужим, не коритимуться ворогам. Вони вірили, що житимуть у власній вільній державі в мирі й славі як один народ від Карпат до Прип'яті й Дону. Хоча люті завії завіяли золоті листопадові мрії, народні надії не замерзли, подібно до озимини під кригою. Вірш закінчується сповненим віри твердженням про те, що настане час, повіє теплий вітер, блисне сонце і воскресне українська воля – українська весна [21, с. 3]. Образ «озимини під кригою» [21, с. 3] вказує на переосмислення поразки як тимчасового відступу перед тріумфом, а образ Листопада, переданий через середньовічну символіку, перетворює подію на активного дієвця. Обрис «від Карпат до Прип'яті й Дону» [21, с. 3] підкреслює розуміння єдності українства незалежно від державного підпорядкування. Центральною ідеєю вірша є циклічність природи як обіцянка визволення, хоч історія не підпорядковується законам природи. Звертання «Не вдавайтесь у жалощі, друзі» [21, с. 3], додатково підсилює зміщення в бік консолідаційної риторики. Пасивність формули «прийде час» [21, с. 3] може

тлумачитись як втома від революційного запалу й перехід до очікування або ж як зміна педагогічного підходу. Вірш документує перехід до діаспори як спільноти пам'яті, що шукає передусім, як найкраще передати культурну спадщину поколінням, для котрих Україна як земля предків є радше абстракцією.

Автор широко використовує фольклорно-архаїчну лексику, тож події 1918 р. стають частиною міфічного, а не конкретно-історичного часу. Водночас до нарису довелося додавати словничок, що містить пояснення з перекладом англійською 8 слів [28, с. 3]. Імовірно, деякі з них на 1973 р. не були в активному вжитку також у дорослих діаспори.

В цьому самому випуску розміщено фото «Вежі Львова» (Рис. 3).

Те саме фото є також у листопадових номерах «Веселки» за 1966 та 1967 рр. Відрізняються лише формулювання у підписах (Таблиця 2).

Систематичне повторення візуального образу демонструє ритуалізацію пам'яті через стабільну іконографію. Варіації в підписах віддзеркалюють зміщення акцентів від детального опису бойових дій (1966) до згадок перш за все про символізм прапора (1973), що свідчить про зменшення уваги до документальності.

До 60-річчя Листопада в журналі дослівно повторили нарис «Незабутні великі дні» за 1963 р., котрий без змін розміщували ще 1980 р. [45, с. 3; 46, с. 4; 47, с. 3]. Дослівне тиражування тексту відповідає ритуалізації пам'ятання, коли повторення певної формули забезпечує стабільність колективної ідентичності в еміграції. Неоновлення змісту свідчить про прагнення законсервувати «автентичну» версію подій, захистивши її від переосмислення в нових реаліях.

Рис. 3. Вежі Львова [15, с. 3]

Порівняння підписів до фото Львова

1966	1967	1973
Загальний вид на Львів. На задньому пляні посередині вежа львівської ратуші, з якої 1-го листопада 1918 р. замайав прапор відродженої Української Держави. На передньому пляні будинок Університету ім. Івана Франка й частина університетського саду. Тут відбувалися важкі бої під час українсько-польської війни й облоги Львова у 1918 році [26, с. 3]	Загальний вигляд Львова. На першому пляні будинок університету. На дальньому – вежа львівської ратуші, з якої в листопаді 1918 р. замайав прапор відновленої Української держави [35, с. 3].	Вежі Львова. На задньому пляні по-середині вежа львівського ратушу, з якої 1-го листопада 1918 року замайав прапор Вільної Української Держави. На першому пляні головний корпус Львівського університету ім. Івана Франка [15, с. 3]

До 65-ї річниці було опубліковано вірш «Листопад» Миколи Мішалова (1916–2010) під псевдонімом «Микола Щербак». Автор народився в с. Топильна на Шполянщині, з перших днів радянсько-німецької війни потрапив на фронт, потім – у полон, пройшов німецькі концтабори, після війни жив в одному з таборів для переміщених осіб у Баварії, де викладав в українській гімназії, 1950 р. переїхав до США, у штат Флорида, де спершу працював робітником на фабриці, потім – журналістом і вчителем [71]. Автор описав осінь, коли тихий сад схиляв поникле віття до землі. У цей час Листопад, неначе буря, війнував у вічі лихоліттю. Світлого ранку війська стрепенули князівський Львів, і зацвів блакитно-жовтий прапор рідної Держави. Осінь горіла, як ватра, земля ряніла, мов сад. Вірш закінчується твердженням, що той стяг досі цвіте в серцях і Листопад шумить [70, с. 3]. Вперше на сторінках «Веселки» поезія вийшла 1955 р. [67, с. 4], потім – 1959 р. [68, с. 3] й 1982 р. [69, с. 3]. Біографія автора (радянський фронт, німецький полон, еміграція) є потенційно травматичною і сприятливою для засвоєння ідеї про Листопадовий чин як символ утраченої державності. Твір поетично найскладніший, тож його засвоєння потребує значної культурної грамотності: образи абстрактні, текст не містить пояснення, ким були згадувані війська, чому те, що вони зробили, важливо, що сталося далі. В тесті немає згадок про ворога, тож невідомі (наймолодші) читачі ризикували втратити зв'язок з реальною історією. Водночас для підготовлених вірш створював відчуття символічної присутності. Втім, імовірно, саме високий художній рівень сприяв тому, що вірш публікували не раз, що може засвідчувати мету «Веселки»: перетворити його на складову щорічних практик ушанування річниць Листопада.

До 70-річчя було видано вірш «У ті дні листопадові» вже покійного Р. Завадовича під псевдонімом «М. Мамороський». Твір є урочистим

зверненням з нагоди пам'ятного дня листопада. Громада зібралася, щоб уклонитися пам'яті борців за рідний Львів. Автор наголошує, що той, хто боровся й загинув за Львів, прославив усю Україну, бо Київ, Харків і Львів – це земля предків. Хто боронив Львів, той захищав і Карпати, й поліські та волинські ліси – предківські рідні землі. Громада зібралася, щоб переслати далеко в світ теплий привіт Львову – місту туги та любові [42, с. 3]. Фінальні рядки «Стій на варті, чекай на ту мить, аж новий Листопад зашумить!» [42, с. 3] засвідчують упевненість у поверненні, підкріплену уявленням, що час циклічний, тож сама структура історії наперед визначає повторення. З іншого боку, якщо «новий Листопад» неминучий, то під сумнів потрапляє потреба в підготовці конкретних дій. Публікація вірша з такою риторикою 1988 р. може вказувати й на те, що редколегія «Веселки» поділяла уявлення автора про Львів як тимчасово окуповане українське місто, готове до нового Листопада на рівні 1918 р., тоді як насправді все було значно складніше. Тріада «Київ, Харків і Львів» творить символічну карту національної єдності понад радянськими кордонами. Згадка про уклін пам'яті борців усією спільнотою вказує на цілком усталену комеморативну практику.

Той самий випуск містить вірш Лесі Храпливої «Привіт Львову!» [66, с. 3], котрий відрізняється від вірша «Дні листопадові...», виданого 30 років тому [66, с. 3] лише заголовком. Зміна нейтрального заголовка на емоційний віддзеркалює посилення ностальгійного дискурсу. Публікація того самого тексту під різними назвами вказує на обмежений набір текстів для розміщення й на потребу постійно їх реактуалізувати. Це додатково засвідчує орієнтацію «Веселки» на збереження, консервацію меморіальної культури, а не її постійну адаптацію до нових реалій.

Розміщено у випуску 1988 р. й плакат «1 листопад 1918» (Рис. 4) художника, поета, перекладача, мистецтвознавця, дійсного члена

НТШ з 1952 р. Святослава Гординського (1906–1993), котрий народився в м. Коломия, до 1924 р. навчався в Українській академічній гімназії у Львові, у 1924–1927 рр. – в Мистецькій школі О. Новаківського, в 1928–1921 рр. – у різних закладах Західної Європи, у 1931–1939 рр. мешкав у Львові, в 1939–1944 рр. – у Кракові, де брав участь у численних мистецьких виставках, 1944 р. виїхав до Німеччини, а 1947 р. – до США [44; 56].

Вперше плакат вийшов у «Веселці» 1970 р. [18, обкладинка].

Рис. 4. «1 листопад 1918» [18, с. 3]

Цей твір символізує загальне єднання навколо Листопадового чину 1918 р. Центральні образи – двоє молодих українських стрільців, один із яких двома руками тримає гвинтівку, а другий – однією гвинтівку, а другою – прапор із геральдичним галицьким левом. Місце подій підкреслюють собор святого Юра, дзвіниця Успенської церкви та ратуша, над котрою майорить синьо-жовтий стяг, зображені на тлі. Натовп цивільних – чоловіків і жінок різного віку та дітей, як і стрільці, перебуває в піднесеному настрої. Зображено й кленове листя, що кружляє в небі. Загалом усі образи ідеалізовані й романтизовані, чим органічно доповнюють словесний оптимістично-героїчний наратив боротьби за національне визволення. Повторне використання плакату свідчить про бажання редколегії долучити цей образ до візуального «канону» національної пам'яті.

До 75-річчя Листопадового чину було видано вірш «Пам'ять» Любові-Оксани Дмитришин (під псевдонімом «Оксана Крушельницька»), котра

народилася 1942 р. в с. Крушельниця на Львівщині, 1969 р. закінчила Львівський університет, працювала в численних газетах, із 1992 р. стала головною редакторкою журналу «Веселка» [50]. Твір є ліричним роздумом про листопадові події 1918 р. Коли настає листопад, вогниста пам'ять повертає в минулі роки, коли піднялися прапори з золотом полів і блакиттю неба, але Львів горів. Душа трепетливо прислухається до відгомону років, що залишили сум. Три тижні надій і безнадії тривали бої й атаки, де розривалися кулі й гинули українські сини від підступної ворожої навали. Авторка визнає, що повертатись у минуле тяжко, але не робити цього не можна. Наводиться заклик до народу стати господарем на своїй предковичній землі, здобутій у довгій боротьбі, навчатися рідної мови, берегти й ростити дітей, адже полегли за свободу гартували меч народів, бо вірили в його силу скинути ярмо. Минають роки, але 1918 р. назавжди ліг у пам'ять і серце, змінивши хід історії [33, с. 3]. Вірш ритуалізує спільну пам'ять про травму. Листопад передано як момент, коли минуле стає доступним у всій емоційній силі. У вірші відтворено циклічність комеморації – щороку діаспора повертається до 1918 р., щоб знову емоційно прожити події й зміцнити свою ідентичність, зберегти спадок для майбутніх поколінь. Загибель борців подається як немарна. Втрата незалежності – як не кінець. Біографія авторки (зростала в УРСР, стала редакторкою «Веселки» після 1991 р.) символізує об'єднання діаспорної пам'яті й пам'яті власне України, тож заклик стати господарем на своїй землі можна сприймати як адресований не лише діаспорі, а й громадянам незалежної України.

На прикладі проголошення незалежності УНР, повністю повторюються і тексти [3, с. 7; 4, с. 11; 6, с. 10–11; 7, с. 10–11], й ілюстрації [59, с. 6; 60, с. 7; 61, с. 11; 63, с. 11; 63, с. 11]. Це свідчить про редакційну політику, спрямовану на консервацію національного меморіального наративу.

Висновки. Для збереження пам'яті про Листопадовий чин журнал «Веселка» систематично поєднував різні жанри. До публікацій входили вірші, історично-виховні нариси, драматургія та візуальні матеріали. Серед авторів були як учасники подій (котрі передавали суть Листопада реалістичніше), так і ні. Загалом автори мали дуже різні долі. Публікації виконували кілька функцій: підтримували віру в повернення незалежності через пророчу риторичку про «золоте сонце волі», виховували патріотизм у дітей, народжених за кордоном, створювали емоційний зв'язок

з недоступною Батьківщиною та формували почуття історичного боргу й національної місії. Дидактичні функції публікацій проявилися найпомітніше. Механізми передання пам'яті базувалися на використанні образів посередників між поколіннями. Добираючи матеріали, редакція конструювала пряму спадкоємність між поколіннями учасників і поколіннями, народженими в еміграції. Ідеологічно журнал послідовно конструював наратив «вічної ворожнечі» з Москвою. Публікації творили календар пам'яті через акцент на конкретних датах. Візуальна стратегія в умовах обмежених ресурсів формувала «канонічні» образи через систематичне повторення творів Е. Козака, С. Гординського та фотографій Львова. Пам'ятки архітектури, особливо львівська ратуша, перетворювалися на сакральні символи національного визволення. Редакційна політика консервації й ритуалізації пам'яті виявлялася в

дослівному повторенні текстів через різні проміжки часу. Систематичне повторення стосувалося не лише Листопадового чину. З переходом від розуміння діаспори як спільноти майбутніх визволителів до спільноти пам'яті наратив, попри всю консервативність, плавно еволюціонував від детального опису бойових дій до символічного узагальнення. Увага до культурного опору в УРСР не була стабільною. Символічна система спиралася на центральні образи синьо-жовтого стяга, галицького лева та львівської ратуші. Природні метафори циклічності відігравали роль обіцянки визволення. Географічні маркери підкреслювали ідею національної єдності. Редколегії доводилося балансувати між висвітленням правди про травму війни й необхідністю виховувати національну свідомість у наступних поколіннях, між підтримкою української ідентичності та інтеграцією в американське суспільство.

Список літератури:

1. Акименко К. В. Комеморативні практики націоналістичних організацій української діаспори (1950-ті – початку 1990-х рр.). *Сторінки історії*. 2022. Вип. 54. С. 294–313. <https://doi.org/10.20535/2307-5244.54.2022.264597>
2. Антки. *Веселка*. 1963. Вип. 11. С. 5.
3. Б. Д. Великі, незабутні дні. *Веселка*. 1963. Вип. 1. С. 7.
4. Б. Д. Великі, незабутні дні. *Веселка*. 1973. Вип. 1. С. 11.
5. Б. Д. Зійде-засяє знову золоте сонце волі. *Веселка*. 1968. Вип. 11. С. 4–5.
6. Б. Д. Пам'ятні роковини. *Веселка*. 1968. Вип. 1. С. 10–11.
7. Б. Д. Пам'ятні роковини. *Веселка*. 1978. Вип. 1. С. 10–11.
8. Барагура В. 30-ий рік появи «Веселки» на небосхилі дитячого світу. *У 90-річчя Українського Народного Союзу. Альманах Українського Народного Союзу на рік 1984*. Джерсі-Сіті – Нью-Йорк: Свобода, 1984. С. 20–23.
9. Білінська О. А. Творчий тандем Осипа Залеського й Володимира Барагури на сторінках дитячого журналу «Веселка». *Proceedings of the 2nd International Scientific and Practical Conference «Modern Knowledge: Research and Discoveries» (December 19–20, 2023)*. Vancouver, 2023. DOI: 10.51582/interconf.19-20.12.2023.033
10. Біловус Л. Роль періодичних видань українців США у збереженні національної ідентичності. *Документно-інформаційні комунікації в умовах глобалізації: стан, проблеми і перспективи*. Полтава, 2016. С. 211–216.
11. Біловус Л. І. Українськомовна періодика української діаспори США у збереженні національної ідентичності (1991–2017 рр.). Дис. ... д. і. н. 07.00.01 – Історія України. Тернопіль, 2019. 941 с.
12. В. Б. Многая літа «Веселці». *Веселка*. 1964. Вип. 8–9. С. 5.
13. Варданян М. В. Культурні коди літератури для дітей української діаспори в перекладах англійською мовою. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія: Філологія. 2019. № 43. Т. 5. С. 24–26.
14. Варданян М. Свій – чужий в українській діаспорній літературі для дітей та юнацтва. *Кривий Ріг*, 2018. 406 с.
15. Вежі Львова. *Веселка*. 1973. Вип. 11. С. 3.
16. «Веселці» – двадцять років. *Веселка*. 1974. Вип. 9. С. 4.
17. Володимир Мацьків. *Українська Галицька Армія: матеріали до історії*. Вінніпег, 1966. Т. 3. С. 214–215.
18. [Гординський С.]. 1 листопад 1918. *Веселка*. 1970. Вип. 11. Обкладинка.
19. Гординський С. 1 листопад 1918. *Веселка*. 1988. Вип. 11. С. 3.
20. Джус О. В. Національно-патріотичне виховання дітей та молоді в українській діаспорі: досвід, спроби переосмислення. *Наука і освіта: наук.-практ. журнал*. 2016. № 10. С. 76–81.
21. Завадович Р. Надійшов листопад... *Веселка*. 1973. Вип. 11. С. 3.

22. Завадович Р. Півстоліття проминає... *Веселка*. 1968. Вип. 11. С. 5.
23. Завадович Р. Сорок літ. *Веселка*. 1958. Вип. 11. С. 3.
24. Завадович Роман Михайлович. *Енциклопедія сучасної України*. URL: <https://salo.li/4Ae3d84>
25. Загальний вигляд Львова. *Веселка*. 1967. Вип. 11. С. 3.
26. Загальний вид на Львів. *Веселка*. 1966. Вип. 11. С. 3.
27. Іжевський А. Лев – герб Львова та Галичини: від символу давньорускості до українства (за матеріалами сатиричної преси Галичини XIX ст. – поч. XX ст.). *Фортеця: збірник заповідника «Густань»*. Львів, 2009. Кн. 1. С. 144–154.
28. Кирея – чоловіча верхня одежа з сукна... *Веселка*. 1973. Вип. 11. С. 3.
29. Коблик Т. 26 липня в історії Тернопільщини. 2018. URL: <https://salo.li/b2C136d>
30. Козак Е. Львівський листопад 1918 р. *Веселка*. 1963. Вип. 11. С. 4.
31. Козак Е. Львівський листопад 1918 р. *Веселка*. 1970. Вип. 11. С. 4.
32. Кравченко-Дзондза О. Репрезентація національної ідентичності в дитячій літературі діаспори. *Рідне слово в етнокультурному вимірі*. 2016. С. 314–322.
33. Крушельницька О. Пам'ять. *Веселка*. 1993. Вип. 11. С. 3.
34. Леся Храплива. URL: <https://salo.li/38CCC4C>
35. Липовецький С. «Як збивали листя кулі»: Листопадова Легенда Едварда Козака. 2018. URL: <https://salo.li/2dB2b9c>
36. Літературознавчий словник-довідник. Вид. 2, в., доп. Київ, 2007. 753 с.
37. Луцій С. І. Культура української діаспори як засіб самопрезентації, збереження національної солідарності та національної ідентичності. *Українська література: історичний досвід і перспективи*. 2023. Вип. 1. С. 58–73. <https://doi.org/10.31652/3041-1084-2023-1-58-73>
38. Львів: на першому пляні... *Веселка*. 1963. Вип. 11. С. 7.
39. Мацьків В. Двадцять років тому. *Веселка*. 1974. Вип. 9. С. 5–7.
40. Мацьків В. Листопадова пригода. *Веселка*. 1963. Вип. 11. С. 4–5.
41. Мацьків В. *Наші діти і їх виховання*. Філадельфія, 1966. 60 с.
42. Мамороський М. У ті дні листопадові. *Веселка*. 1988. Вип. 11. С. 3.
43. Монолатій І. «Листопадовий зрив» 1918 року: революція чи переворот? // *Олександр Карпенко – шлях до себе. До 100 річчя професора Олександра Юхимовича Карпенка*. Івано-Франківськ, 2022. С. 173–188.
44. Народився Святослав Гординський. *Матеріали е-Бібліотеки «Україніка»*. URL: <http://www.nbuv.gov.ua/node/4528>
45. Незабутні великі дні. *Веселка*. 1963. Вип. 11. С. 3.
46. Незабутні великі дні. *Веселка*. 1978. Вип. 11. С. 4.
47. Незабутні великі дні. *Веселка*. 1980. Вип. 11. С. 3.
48. Переяславець В. П'ятдесят літ. *Веселка*. 1968. Вип. 1. С. 10.
49. Переяславець В. Шістдесят літ. *Веселка*. 1978. Вип. 1. С. 10.
50. Плахотнюк С. О. Дмитришин Любов-Оксана Юліянівна. *Енциклопедія Сучасної України*. Київ: ІЕД НАНУ, 2008. URL: <https://esu.com.ua/article-2206>
51. Пояснення. *Веселка*. 1963. Вип. 11. С. 5.
52. Пояснення: Вої або війни... *Веселка*. 1963. Вип. 11. С. 3.
53. Пояснення-словничок. *Веселка*. 1968. Вип. 11. С. 4–5.
54. Про автора. *Барагура В. Зустріч з русалкою у хвилях океану*. Джерзі-Сіті: Свобода, 1996. С. 7–8.
55. Прохватилова О. Соціальні функції комеморативних практик. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна*. Серія: Соціологічні дослідження сучасного суспільства. 2024. Вип. 52. С. 31–44. <https://doi.org/10.26565/2227-6521-2024-52-03>
56. Святослав Гординський. URL: <https://salo.li/7cef9a7>
57. Семененко А. С. Роль газети «Свобода» у конструюванні української ідентичності на шляху до незалежності (1985–1990). *Утвердження української національної ідентичності в умовах воєнного стану: стратегічні орієнтири та інноваційні практики*. Івано-Франківськ, 2025. С. 284–287.
58. Семчишин М. Барагура Володимир. *Енциклопедія української діаспори* / Гол. ред. В. Маркус, спів-ред. Д. Маркус. Нью-Йорк – Чикаго, 2009. С. 42.
59. Св. Софія в Києві. *Веселка*. 1988. Вип. 1. С. 6.
60. Софійський Собор у Києві... *Веселка*. 1963. Вип. 1. С. 7.
61. Софійський Собор у Києві... *Веселка*. 1973. Вип. 1. С. 11.
62. Тимошик М. Український дитячий журнал на еміграції як специфічний тип видання (на матеріалах лондонського місячника «Юні друзі»). *Вісник Львівського університету*. Серія Журналістика. 2022. Вип. 51. С. 46–61 <http://dx.doi.org/10.30970/vjo.2022.51.11394>
63. Урочисте проголошення самостійності Української Держави. *Веселка*. 1968. Вип. 1. С. 11.

64. Урочисте проголошення самостійності Української Держави. *Веселка*. 1978. Вип. 1. С. 11.
65. Храплива Л. Дні листопадові... *Веселка*. 1958. Вип. 11. С. 3.
66. Храплива Л. Привіт Львову! *Веселка*. 1988. Вип. 11. С. 3.
67. Щербак М. Листопад. *Веселка*. 1955. Вип. 11. С. 4.
68. Щербак М. Листопад. *Веселка*. 1959. Вип. 11. С. 3.
69. Щербак М. Листопад. *Веселка*. 1982. Вип. 11. С. 3.
70. Щербак М. Листопад. *Веселка*. 1983. Вип. 11. С. 3.
71. Щербак Микола. Біографія. URL: <https://salo.li/Ad359A5>
72. Vardanian M. Memory in Pictures: Ukrainian Comics (Malopys) across War. *International Research in Children's Literature*. URL: <https://salo.li/b0C429F>
73. Veselka, Monthly («Веселка»; Rainbow). *Encyclopedia of Ukraine*. Vol. 5. 1993. URL: <https://salo.li/5A9A6dc>

Kizlova A. A. THE NOVEMBER UPRISING “FOR CHILDREN OF ALL AGES”: SIGNIFICANT ANNIVERSARIES OF THE EVENT IN “VESELKA” MAGAZINE

The article characterises key features of publications marking each fifth anniversary of the uprising of 1 November 1918 in “Veselka” magazine throughout its existence. To preserve memory of the November Act, the magazine systematically combined various genres. Publications included poetry, historical-educational essays, drama, and visual materials. The authors included both participants in the events (who conveyed the essence of the November more realistically) and those who were not. The authors’ life trajectories varied considerably. The publications maintained faith in the restoration of independence through prophetic rhetoric about the “golden sun of freedom”, instilled patriotism in children born abroad, created emotional connections with the inaccessible Homeland, and formed a sense of historical duty and national mission. The didactic functions of publications were most prominently manifested. Mechanisms of memory transmission were based on using mediator figures between generations. In selecting materials, the editorial board constructed direct continuity between the generation of participants and generations born in emigration. Ideologically, the magazine consistently constructed a narrative of “eternal enmity” with Moscow. Publications created a calendar of memory through emphasis on specific dates. Visual strategy under conditions of limited resources formed “canonical” images. Architectural monuments, especially Lviv’s city hall, were transformed into sacred symbols of national liberation. The editorial policy of conservation and ritualisation of memory was revealed in verbatim repetition of texts at various intervals. Systematic repetition concerned not only the November Act. With the transition from understanding the diaspora as a community of future liberators to a community of memory, the narrative smoothly evolved from detailed descriptions of military actions to symbolic generalisation. Attention to cultural resistance in the Ukrainian SSR was not stable. The symbolic system relied on central images of the blue-and-yellow flag, the Galician lion, and Lviv’s city hall. Natural metaphors of cyclicity played the role of a promise of liberation. Geographic markers emphasised the idea of national unity. The editorial board had to balance between revealing the truth about the trauma of war and the need to cultivate national consciousness in subsequent generations, between maintaining Ukrainian identity and integration into American society.

Key words: ideology, Ukrainian diaspora, Ukrainian emigration, commemorative practice, publishing activity, periodicals, Ukrainian studies abroad, second half of the 20th century.

Дата надходження статті: 11.11.2025

Дата прийняття статті: 28.11.2025

Опубліковано: 30.12.2025